

Tulvametsät

Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade

Koodi: 91E0

Luontodirektiivin luontotyyppi (liite I)
Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltu luontotyyppi
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikkenevä
ALP suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Luonnehdinta

Tulvametsät ovat säännöllisesti toistuvan tulvan alaisia luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia metsiä. Niitä esiintyy etenkin jokien ja reittivesiin kuuluvien järvien rannoilla, mutta myös jokisuistoissa. Jokisuistojen esiintymät ovat sekä jokiettä meriveden vaikutuspiirissä. Tulvametsien lehtipuuvaltaisessa puustossa tavataan yleensä hieskoivua, terva- ja harmaaleppää, haapaa ja puumaisia pajuja, sekä paikoin myös kuusta. Eteläisimmän Suomen tulvametsissä voi olla myös saareneja ja kynäjalavaa.

Tulvaveden virtauksen mukanaan tuoma kiintoaines tukahduttaa metsäsammalia ja varpuja rajoittaen siten tavanomaisen metsäkasvillisuuden kehitystä ja suosien tulvaa sietäviä lajeja. Virtauksen tuoman ravinnelisan ansiosta tulvametsien kasvillisuus on rehevää, muistuttaen lehtojen tai lehtomaisen kankaiden kasvillisuutta. Säännöllinen tulva on edellytys rehevän kasvillisuuden säilymiselle. Tulvan vaikutukset vaihtelevat muun muassa tulvajakson pituuden, vedenkorkeusvaihtelun suuruuden ja tulvan vuodenaikaisen ajoittumisen mukaan.

Tulvametsien kasvillisuudessa on tyypillistä keväällä kukkivien kasvien, kuten valko- ja keltavuokon sekä kevät- ja mukulaleinikin runsaus. Kesällä tulvametsät ovat varjoisia, ja sulkeutuneen lehtipuuston alla vallitsevat varjoa sietävät korkeat ruohot kuten mesiangervo, nokkonen ja ojakellukka.

Luontotyyppin maaperässä kivennäismaa ja orgaaninen aines ovat sekoittuneina. Tulvametsät ovat vain kausittain märkiä ja tulvakausien välillä maaperä kuivuu. Läpi kesän märeät väli- ja rimpipinnat, jotka ovat ominaisia pysyvän pintavesivaikutuksen alaisille 'metsäluhdille', puuttuvat tulvametsistä.

Tulvametsät ovat Suomessa vielä osin puutteellisesti tunnettuja, eikä esimerkiksi erilaisia tulvametsätyyppejä ole kuvattu. Luonnontilan kannalta oleellisinta on tulvimisen säännöllisyys ja tulvan mukanaan tuoman sedimentin kertyminen. Muita tärkeitä piirteitä ovat puuston luonnontilaisuus, pökköiden ja maalahopuiden runsaus ja luontotyyppille luonteenomainen tulvametsien lajisto.

Levinneisyys

Luontotyyppiä on esiintynyt lähes koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta, mutta nykyisin esiintymistä on enää rippeitä jäljellä. Luontotyyppin nykylevinneisyys tunnetaan huonosti.

Nykytila ja uhkatekijät

Luontotyyppi on vähentynyt Suomessa erittäin voimakkaasti. Tulvametsiä on raivattu niityiksi ja pelloiksi, ja jokien rakentaminen, tulvien torjunta, uomien ruoppaukset ja säännöstely ovat poistaneet ja vähentäneet luontaisia tulvia. Jäljellä olevien tulvametsien laatua heikentävät edelleen metsätalouden toimet lahopuumäärän ja puuston ikärakenteen osalta. Tulvien vähenemisen aiheuttamat muutokset näkyvät kuusen lisääntymisenä ja sammalten leviämisenä, jolloin tulvametsät menettävät erityisluonteensa.

Pohjois-Suomessa tulvametsiä on säilynyt Etelä-Suomea enemmän, mutta ainakin osaa jäljellä olevista esiintymistä voi uhata edelleen myös jokien rakentaminen ja tulvatorjunta. Tulvametsiä tulisi palauttaa luonnontilaan esimerkiksi vesistökuunnostusten yhteydessä sekä toteutettaessa toimia, joilla vähennetään rakennettujen alueiden tulvariskiä.

Kuva: Krister Karttunen